

Z Ministrske konference v Rimu

Organizacijski del

Med 15. in 17. junijem je UNECE, Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo, ob gostiteljski vlogi italijanske vlade, v Rimu organizirala Ministrsko konferenco o staranju pod naslovom "Trajnostni svet za vse starosti: združevanje moči za solidarnost in enake možnosti skozi vse življenje". UNECE je ena od petih regionalnih komisij Združenih narodov, ki vključuje 56 držav članic v Evropi, Severni Ameriki in Aziji. Avtorje pisnih prispevkov v pripravi dokumentov je italijanska vlada (Ministrstvo za družino in enake možnosti) posebej povabila na konferenco in krila stroške udeležbe. V tej vlogi sem se kot predstavnica ZDUS konference udeležila tudi avtorica tega prispevka. Slovensko vlado sta na ministrski konferenci zastopala še državni sekretar v MDDSZ Dan Juvan in sekretar v istem ministrstvu Aleš Kenda. Iz Slovenije je bil prisoten tudi Marjan Sedmak, predsednik MZDU Ljubljana, ki je prav tako članica AGE.

Konferenca je bila namenjena pregledu izvajanja zavez Madridskega mednarodnega načrta o staranju (MIPAA)*, sprejetega leta 2002 s strani držav članic in ugotavljanju izvajanja priporočil iz ministrskih deklaracij od leta 2002 dalje do zdaj (Berlin, Dunaj, Lizbona), skupaj s pregledom uresničevanja Regionalne strategije, sprejete 2002 v Berlinu. Tovrstni pregled se izvaja vsakih pet let, svoje pa dodajo še nevladne organizacije.

Konferenca je bila kombinirana s **Skupnim forumom civilne družbe in znanstvenih raziskav**, čemur je bil posvečen celoten prvi dan srečanja. Pripravila ga je organizacijska skupina nevladnih organizacij in znanstvenih inštitucij, v kateri so bili predstavniki italijanskega Nacionalnega inštituta za zdravje, predstavnik Italije v AGE, AGE platform Europe in Evropski inštitut za raziskovanje in politiko socialne blaginje z Dunaja.

Namen Skupnega foruma je bil razgraditi razmišljanje in delovanje v ločenih družbenih segmentih ter omogočiti skupno izmenjavo izkušenj in znanja, skupaj razpravljati o vprašanih in ugotovitvah za podporo ministrske konference z izkušnjami civilne družbe in dokazi iz raziskav, spodbujati dialog o najpomembnejših prihodnjih dogodkih na področju staranja in sorodnih področij z vidika civilne družbe, raziskav in oblikovanja politik, ter opredelitev prednostnih področij za prihodnje politike staranja.

Sprejeta je bila **Skupna izjava Foruma** civilne družbe in znanstvenih raziskav, ki pomeni dopolnitev in podporo sprejeti Ministrski deklaraciji v elementih, ki so poudarjeno pomembni za starejše. Skupna izjava je sestavni del dokumentov konference, oz. priloga Ministrski deklaraciji. Prvič smo bili priča, da so se obravnavam MIPAA zavez pridružili tudi znanstveniki oz. raziskovalci, kar je, tako ugotovitve kot načrte za prihodnost, oplemenitilo strokovne poglede na staranje in starejše ljudi.

* Za osvežitev spomina navajam zaveze MIPAA iz mednarodnega načrta v letu 2002:

1. Vključevanje staranja v vse politike: družba za vse starosti;
2. Zagotavljanje popolne integracije in udeležbe starejših;
3. Spodbujanje pravične in trajnostne gospodarske rasti;
4. Prilagajanje socialne zaščite demografskim spremembam;
5. Omogočanje odzivanja trgov dela na demografske spremembe;
6. Spodbujanje vseživljenjskega učenja;
7. Zagotavljanje kakovosti življenja in vzdrževanje samostojnega življenja;
8. Vključevanje načela enakosti spolov;
9. Spodbujanje medgeneracijske in intrageneracijske solidarnosti;
10. Spodbujanje izvajanja MIPAA-RIS

Na Skupnem forumu in na konferenci v velikem kongresnem centru je bilo preko 300 udeležencev. Vsebinske prispevke k oblikovanju skupne izjave Foruma pa je že predhodno organizacijskemu odboru poslalo 40 organizacij in inštitucij. Med drugimi tudi ZDUS.

Vsebinski del

Letošnje razprave so se osredotočale na teme: Spodbujanje aktivnega in zdravega staranja skozi vse življenje, Zagotavljanje enakega dostopa do dolgotrajne oskrbe in podpore družinam in negovalcem in Vključevanje staranja za napredek družbe za vse starosti.

Pri skupnih vsebinskih poudarkih moram posebej omeniti spoznanja, da spreminjanje demografske strukture in nepredvideni dogodki v družbah, kot je pandemija in vojaški konflikti, spreminjajo odnose in zaostrejo položaj posameznih družbenih skupin, posebej starejših. Govorci sicer niso pozabili na mlade. Izražali so razumevanje za njihov težak položaj, predvsem v času pandemije in njenih posledic. Poudarjali so sodelovanje in solidarnost. Vendar pa trdijo, da je treba prav v težkih časih osvežiti zaveze MIPAA in povečati prizadevanja za podpiranje starejših. Ocenili so, da uresničevanje MIPAA po državah še ni doseglo pričakovane ravni. Tudi kazalniki tega napredka so nezadostni. Za spremljanje položaja in potreb starejših so neustrezni tudi statistični podatki, ki ne spremljajo podrobneje starostnih skupin po 65 letu. Izražali so zaskrbljenost zaradi vpliva COVID 19 na starejše osebe in visok delež smrti v tej skupini. Te naj bi povzročila tudi diskriminacija pri zagotavljanju potrebnih storitev. Pravijo, da bi moral pregled MIPAA temeljiti na izkušnjah iz pandemije in opozarjajo na Svet za človekove pravice ZN, kjer je bil jasno obsojen starizem in starostna diskriminacija s sprejeto Resolucijo. Sklicujejo se na priporočila visokega komisarja za človekove pravice, da je pravno zavezujoč instrument ZN, torej Konvencija, potreben za zaščito pravic starejših. Z vidika naših prizadevanj in nadaljevanja procesa, ki smo ga sprožili z mednarodno konferenco novembra lani, je pomembno, da članice UNECE in ostalih prisotnih podpirajo perspektivo življenjske dobe, ki je sprejeta tudi v Ministrski deklaraciji za leto 2022. To med drugim omogoča spopad s socialnimi neenakostmi, ki so se kopičile v življenju. Politike morajo ublažiti takšne procese z ustvarjanjem pravičnejših življenjskih pogojev, dostopom do socialnih ukrepov ter s spodbujanjem družbene solidarnosti. Obravnava **Spodbujanja aktivnega iz zdravega staranja** je jasno pokazala, da smo starejši zelo diferencirana skupina s številnimi različnostmi v svojih stanjih, odnosih in usmerjenosti, kar je treba obdržati in ovrednotiti v političnih posegih. (vseživljenjsko učenje, delovne možnosti, mobilnost, srebrno gospodarstvo, bivalni pogoji, zdravstvene in socialne storitve, okoljske razmere...) Le tako lahko z mlajšimi generacijami gradimo družbe v katerih bo staranje priložnost za posameznike in družbo kot celoto.

V tem kontekstu je pomembno načelo enakosti spolov, podpora in rekonstrukcija kariernih poti, prav tako pa tudi priznanje neplačanega dela, predvsem oskrbovalcev. To so stvari ključnega pomena za boj proti razliki v pokojninah in revščini v starosti (predvsem žensk). Starejši opozarjamo tudi na neustrezno ravnanje ob nekaterih duševnih stanjih, predvsem demenci, ki se ponekod obravnavajo kar kot normalni proces staranja.

Razprava o **Zagotavljanju enakega dostopa do dolgotrajne** oskrbe je poudarila potreben razvoj integriranih in ustrezno financiranih sistemov ter priznavanje neformalnih oskrbovalcev. Države članice se preveč zanašajo na neplačano negovalno delo. To vpliva tudi na pokojnine in pozneje na revščino, če se osebe ki izvajaj to delo prezgodaj umikajo s trga dela. Spremenjen družbene razmere razdirajo koncepte družinske oskrbe, zato govorci in skupna izjava priporočajo , organizacijo in podporo oskrbe starejših na domu, razvoj oskrbe v skupnostih, manjše in

heterogene bivalne skupnosti, ustvarjanje oskrbnih sosek, večnamenske zdravstvene centre itd. Večina držav ima težave s kadri za strokovne naloge, zato poleg novega načina organiziranja oskrbe v skupnosti priporočajo oblikovanje in izobraževanja novih profilov za potrebna delovna mesta ter Ad hoc usposabljanje za tako delo, ki bi moralo biti na voljo tudi neformalnim oskrbovalcem.

Pri **Vključevanju staranja za napredek družbe za vse** starosti je bila poudarjena nujnost raziskav, saj imajo države različne podlage in okoliščine za vključevanje staranja v družbene in politične procese. Naglašena je koristnost prenašanja dobrih praks, inovacije, ki jih uvajajo različne inštitucije, razvoj orodij za spodbujanje in merjenje tako ozaveščenosti kot izvajanja ukrepov, in pa poziv tistim, ki oklevajo, da podprejo pripravo Konvencije ZN o zaščiti pravic starejših.

Prihodnost staranja prebivalstva in vseh generacij bo odvisna od tega, kako bodo družbe lahko rešile sedanje družbene, politične in okoljske krize, mimo demografskih sprememb. Vse to bo treba vključiti v uresničevanje MIPAA.

Od raziskav pričakujemo napredek znanja. Spodbujali bomo geriatrične in gerontološke raziskave ter vključili klinična preskušanja. Multidisciplinarne raziskave se bodo morale ukvarjati z družbeno neenakostjo. Analizirati bomo morali vpliv digitalizacije na posameznike in družbo ter domisliti načine kako ne bomo nikogar izpustili, tudi tistih ne, ki se ne bodo »digitalizirali«. Še več se bomo ukvarjali s preprečevanjem osamljenosti in socialne izključenosti. Proučevali bomo tveganja za starejše v primerih podnebnih sprememb, katastrof in vojaških konfliktov ter načine in oblike potrebnih pomoči. Ukvarjali se bomo s posledicami sedanje pandemije in se pripravili na eventualne nove oblike in nudenja pomoči ter oskrbe v lokalnih okoljih. Srečevali se bomo z migracijami in položajem starejših v teh procesih, ki so in še bodo naša realnost. Rezultate raziskav in drugih ugotovitev bo treba prevesti v politične odločitve.

V skupni izjavi je forum izrazil tudi solidarnost s prebivalci Ukrajine.

Jožica Puhar, podpredsednica